

Sygnatura akt I C 1002/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

14 stycznia 2016 roku

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Dominika Romanowska

Protokolant: Anna Gniwek

po rozpoznaniu na rozprawie 14 stycznia 2016 roku we Wrocławiu

sprawy z powództwa A. R.

przeciwko Skarbowi Państwa - Naczelnikowi Urzędu Skarbowego W. we W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

I. oddała powództwo;

II. nie obciąża powódki obowiązkiem zwrotu stronie pozwanej kosztów postępowania.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 21 czerwca 2014 r. powódka A. R. wniosła o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci administracyjnego tytułu wykonawczego nr (...) wydanego przeciwko A. R. i H. R. przez Naczelnika Urzędu Skarbowego W. w dniu 6 kwietnia 2009 r. na podstawie decyzji z 17 lutego 2009 r., nr (...) na kwotę 195.553,80 zł wraz z odsetkami za zwłokę liczonymi od 1 maja 2004 r. do dnia zapłaty wg stawki procentowej wynoszącej 10,50 %, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Krzyków z 5 lipca 2011 r. sygn. akt I Co 555/11.

Powódka wskazała, że podstawą jej powództwa przeciwegzekucyjnego jest przepis art. 840 § 1 k.p.c. – przeczy ona zdarzeniu, na którym oparto klauzulę wykonalności. Powódka twierdzi bowiem, iż administracyjny tytuł wykonawczy został wydany na podstawie rocznego zeznania o wysokości osiągniętego dochodu w roku podatkowym 2003 (PIT 36), którego powódka nie podpisała. Na poparcie swych twierdzeń powódka przedłożyła kryminalistyczną ekspertyzę dokumentów sporządzoną przez specjalistę z Centrum (...). Wynika z niej, iż cechy podpisów złożonych w deklaracji podatkowej są rozbieżne w stosunku do podpisów przekazanych do badań w ramach materiału porównawczego, wśród których znajduje się między innymi skan podpisu w dowodzie osobistym powódki. W oparciu o wnioski wynikające z tejże opinii powódka złożyła do Prokuratury Rejonowej dla Wrocławia – Krzyki Zachód zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa polegającego na podrobieniu jej podpisu.

W odpowiedzi na pozew z dnia 23 czerwca 2015 r. (k. 165) pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Naczelnika Urzędu Skarbowego W., zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniosł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów postępowania. W uzasadnieniu swojego stanowiska strona pozwana podała, że podstawą postępowania egzekucyjnego jest administracyjny tytuł wykonawczy bez potrzeby zaopatrzenia go w klauzulę wykonalności. Klauzula wykonalności, której uchylecia żąda powódka została nadana tylko na potrzeby postępowania o wyjawienie majątku dłużnika. Natomiast egzekucja prowadzona przez komornika wyznaczonego na skutek zbiegu egzekucji opiera się na tytule egzekucyjnym, któremu nie trzeba nadawać klauzuli wykonalności.

Strona pozwana podniosła, że powódka w okresie od dnia doręczenia postanowienia o wszczęciu postępowania, tj. od dnia 11 lipca 2006 r. do dnia wydania decyzji podatkowej z dnia 17 lutego 2009 r. ani razu nie wskazywała na okoliczność sfalszowania jakichkolwiek dokumentów. Okoliczność rzekomego sfalszowania zeznania podatkowego z 2003 r. została zgłoszona przez powódkę organom ścigania dopiero po upływie 10 lat od złożenia tego dokumentu w Urzędzie Skarbowym. Przy tym z przedstawionej przez powódkę opinii biegłego nie wynika, że podpis powódki został sfalszowany, a jedynie że pomiędzy podpisem złożonym w zeznaniu podatkowym a materiałem przekazanym do badania występują cechy rozbieżne, przy założeniu że skanogram dowodowego podpisu nie został przerobiony graficznie.

Strona pozwana wskazała, że tytuł egzekucyjny, którego pozbawienia wykonalności domaga się powódka, został wydany na podstawie ostatecznej i prawomocnej decyzji organu podatkowego. Z uwagi na brak drogi sądowej sąd nie może badać zasadności roszczenia objętego tytułem egzekucyjnym; do tego uprawniony jest wyłącznie organ administracyjny. Podważenie zobowiązania podatkowego może nastąpić wyłącznie w drodze postępowania podatkowego, w trybie nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Strona pozwana wskazała, że powódka wniosła również w trybie przepisów administracyjnych o wznowienie postępowania zakończonych decyzją organu podstawowego, powołując się na sfalszowanie jej podpisu na zeznaniu rocznym PIT-36 za rok 2003. Organ podatkowy I instancji nie stwierdził jednak podstaw do uchylenia zaskarżonej decyzji, a Dyrektor Izby Skarbowej we W. w dniu 30 grudnia 2014 r. utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję organu I instancji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Na podstawie decyzji z 17 lutego 2009 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego W. określił małżonkom – powódce Pani A. R. oraz Panu H. R. zobowiązanie podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych za 2003 rok w wysokości 204.048 zł oraz odsetki za zwłoki od zaległości z tytułu niezapłaconych w terminie zaliczek na podatek dochodowy za 2003 r. dot. działalności gospodarczej prowadzonej przez Pana H. R. w wysokości 17.988 zł. W dniu 6 kwietnia 2009 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego W. wystawił tytuł wykonawczy nr (...) na podstawie decyzji z dnia 17 lutego 2009 r.

Dowód:

- decyzja z dnia 17 lutego 2009 r., (...), k. 18 – 45

- tytuł wykonawczy nr(...), k. 15 – 17

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Krzyków, Wydział I Cywilny postanowieniem dnia 5 lipca 2011 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I Co 55/11 nadał klauzulę wykonalności administracyjnemu tytułowi wykonawczemu nr (...) z dnia 6 kwietnia 2009 r., wystawionemu przez Naczelnika Urzędu Skarbowego W. przeciwko H. R. i A. R. – celem wystąpienia przez wierzyciela z wnioskiem o wyjawienie majątku.

Dowód:

- postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Krzyków z 5 lipca 2011 r. wraz z uzasadnieniem, k. 52 - 53

Na podstawie tytułu wykonawczego Naczelnika Urzędu Skarbowego W. z dnia 6 kwietnia 2009 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności toczy się przeciwko powódce A. R. i H. G. (poprzednio C.-R.) postępowanie egzekucyjne z nieruchomości, prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Krzyków A. J. pod sygn. akt KM (...). Egzekucja administracyjna prowadzona przez Naczelnika Urzędu Skarbowego W. została połączona do dalszego prowadzenia przez Komornika Sądowego A. J. z dalszymi egzekucjami administracyjnymi i sądowymi prowadzonymi przeciwko H. G. oraz powódce A. R.. Egzekucja przeciwko powódce prowadzona jest z przysługującego powódce udziału w wysokości 1/2 we współwłasności nieruchomości położonej we W. przy ul. (...).

Dowód:

- zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości z 21 września 2012 r., k. 61
- postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Krzyków, VI Wydziału Cywilnego z 29 listopada 2011 r., sygn. akt VI Co 2593/11 wraz z uzasadnieniem, k. 264 – 265
- zarządzenie Komornika Sądowego A. J. z 1 października 2012 r. w sprawie połączenia akt, k. 267
- zawiadomienie Sądu o przyłączeniu się kolejnego wierzyciela do egzekucji z nieruchomości z 21 września 2012 r., k. 268

W treści prywatnej ekspertyzy kryminalistycznej dokumentów sporządzonej przez R. I. – specjalistę z Centrum (...) w W. wskazano, że przy założeniu, iż skanogram podpisu o brzmieniu (...), zaprezentowany w podpunkcie „Materiał dowodowy” prywatnej opinii, nie został przerobiony graficznie, to oryginał dowodowego podpisu wykazuje cechy różniące w stosunku do przekazanego do badań materiału porównawczego.

Dowód:

- ekspertyza kryminalistyczna dokumentów z dnia 1 kwietnia 2014 r., k. 76 – 81

Powódka wniosła o wznowienie postępowania i uchylenie decyzji ostatecznej Naczelnika Urzędu Skarbowego W. z dnia 17 lutego 2009 r., powołując się na brak podpisania przez powódkę zeznania podatkowego PIT-36 o wysokości dochodu osiągniętego w 2003 r., złożonego przez ówczesnego małżonka powódki H. R. (obecnie H. G.). Na podstawie decyzji dnia 23 września 2014 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego W. odmówił – po wznowieniu postępowania – uchylenia decyzji ostatecznej. Po rozpatrzeniu odwołania powódki od tej decyzji Dyrektor Izby Skarbowej we W. utrzymał w mocy skarżoną decyzję organu I instancji. Z kolei Wojewódzki Sąd Administracyjny we Wrocławiu z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie o sygn. akt I SA/Wr 328/15 uchylił zaskarżoną przez powódkę A. R. decyzję Dyrektora Izby Skarbowej we W. i poprzedzającą ją decyzję Naczelnika Urzędu Skarbowego W.. W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazał między innymi na niezasadne odmówienie przez organy administracyjne przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego grafologa i odmówienie powódce złożenia wyjaśnień na okoliczność sfalszowania podpisów na druku zeznania podatkowego PIT-36 za 2003 r. Postanowieniem z dnia 24 września 2015 r. Naczelnik Urzędu Skarbowego W. wstrzymał wykonanie decyzji ostatecznej z dnia 17 lutego 2009 r., stanowiącej podstawę postępowania egzekucyjnego prowadzonego wobec powódki.

Dowód:

- decyzja Dyrektora Izby Skarbowej we W. z dnia 30 grudnia 2014 r., (...) wraz z uzasadnieniem, k. 168 – 178
- wyrok Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 14 lipca 2015 r. wraz z uzasadnieniem, k.226 – 232
- postanowienie Naczelnika Urzędu Skarbowego W. z dnia 24 września 2015 r., sygn. (...) wraz z uzasadnieniem, k. 233 – 236

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę prawną powództwa stanowiły przepisy kodeksu postępowania cywilnego regulujące powództwo przeciwegzekucyjne przysługujące dłużnikowi. Wyjaśnić w tym miejscu należy, że zgodnie z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy

kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście. Z kolei w myśl art. 840 § 2 k.p.c., jeżeli podstawą egzekucji jest tytuł pochodzący od organu administracyjnego, do stwierdzenia, że zobowiązanie wygasło lub nie może być egzekwowane, powołany jest organ, od którego tytuł pochodzi.

W niniejszej sprawie spornym było, czy powództwo przeciwegzekucyjne może być w ogóle skierowane przeciwko tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu od organu administracyjnego, który to tytuł dotyczy zobowiązań o charakterze podatkowym, a nie cywilnoprawnym. Jednakże utrwalony w judykaturze jest pogląd zakładający, że jeśli podstawą egzekucji

jest tytuł pochodzący od organu administracji, powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności jest dopuszczalne wtedy, gdy tytuł taki został zaopatrzony w sądową klauzulę wykonalności (por. wyrok SN z dnia 4 lutego 2004 r., I CK 603, OSNC 2005/2/41). Tymczasem w okolicznościach niniejszej sprawy klauzula taka została nadana wykonawczego Naczelnika Urzędu Skarbowego W. z dnia 6 kwietnia 2009 r., w konsekwencji czego przeciwko powódce toczy się postępowanie egzekucyjne na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego, przy czym obecnie egzekucja skierowana wobec udziału w nieruchomości należącej do powódki opiera się również na innych tytułach wykonawczych. W ocenie Sądu pozbawiony znaczenia jest fakt nadania klauzuli wykonalności początkowo jedynie w celu wyjawienia majątku przez dłużnika, skoro następnie administracyjny tytuł wykonawczy zaopatrzony w klauzulę wykonalności stał się podstawą prowadzenia egzekucji wobec powódki przez komornika sądowego na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Pomimo generalnej dopuszczalności wniesienia powództwa przeciwegzekucyjnego w niniejszej sprawie Sąd orzekający nie ma jednak pełnej swobody w zakresie kontroli obowiązku powódki stwierdzonego tytułem egzekucyjnym w postaci decyzji administracyjnej (decyzji podatkowej). Co prawda przywoływany już wcześniej art. 840 § 2 k.p.c. – wprowadzający ograniczenia dla Sądu orzekającego w zakresie badania wygaśnięcia zobowiązania lub możliwości jego egzekwowania, dotyczy okoliczności przewidzianych przede wszystkim w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Natomiast podstawę powództwa w niniejszej sprawie stanowił 840 § 1 pkt 1 k.p.c. dotyczący zdarzeń, na których oparto klauzulę okoliczności, a zatem okoliczności, które wystąpiły jeszcze przed nadaniem klauzuli, w tym przede wszystkim zdarzeń zaistniałych przed powstaniem obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym. Tym niemniej również w zakresie tych okoliczności Sąd powszechny nie może kwestionować zasadności istnienia obowiązku stwierdzonego w administracyjnym tytule wykonawczym. Odmienne stanowisko prowadziłoby do upoważnienia sądu - w ramach rozpoznawania powództwa opozycyjnego - do merytorycznego badania zasadności obowiązku nałożonego w ostatecznej decyzji administracyjnej, które jest administracyjnym tytułem egzekucyjnym.

Wyjątkowo jedynie zaprzeczenie zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, może dotyczyć takich okoliczności, które wskazują, że określony tytuł egzekucyjny nie powinien być opatrzony klauzulą wykonalności jako nie podlegający wykonaniu lub nie spełniający warunków przepisanych prawem egzekucyjnym. W odniesieniu do administracyjnego tytułu wykonalności byłoby zatem dopuszczalne - w ramach podstawy powództwa opozycyjnego przewidzianego w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. - podniesienie zarzutu, że tytuł egzekucyjny został wydany przez organ nieuprawniony lub bez jakiegokolwiek podstawy prawnej (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 lutego 2004 r., I CK 6/03).

Tymczasem w okolicznościach niniejszej sprawy nie zachodzi taki wyjątkowy przypadek wydania tytułu egzekucyjnego przez organ nieuprawniony lub bez jakiegokolwiek podstawy prawnej. Powódka w istocie podważa ustalenia decyzji administracyjnej, wskazując na sfałszowanie jej podpisu na zeznaniu podatkowym, a zatem odnosi się do faktycznych podstaw wydania decyzji o wymiarze podatku. Okoliczności te mogą zaś być przesądzone jedynie w ramach nadzwyczajnego postępowania administracyjnego, które obecnie toczy się z wniosku powódki. Natomiast tytuł wykonawczy wystawiony przez organ podatkowy, zaopatrzony w klauzulę wykonalności nie mógł zostać pozbawiony wykonalności przez sąd powszechny na podstawie okoliczności podnoszonych w niniejszym postępowaniu przez powódkę. W konsekwencji powództwo podlegało oddaleniu, o czym orzeczono w punkcie I. sentencji wyroku.

Co do zasady strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Jednak zgodnie z art. 102 k.p.c., w wypadkach

szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej ogóle kosztami. W ocenie Sądu taki szczególny przypadek zaistniał w okolicznościach niniejszej sprawy. Należy zważyć, że powódka czyni usilne starania mające na celu uchylenie decyzji podatkowej, przy czym powódka uprawdopodobniła sam fakt sfalszowania jej podpisu na zeznaniu podatkowym. Zważyć należy również, że w toku postępowania administracyjnego Wojewódzki Sąd Administracyjny, już po wszczęciu niniejszego postępowania, uchylił decyzje organów administracyjnych rozstrzygających w ramach wznowionego postępowania, wskazując na konieczność wnikliwego rozpatrzenia sprawy i dopuszczenia dowodów wnioskowanych przez powódkę, w tym w szczególności dowodu z opinii biegłego grafologa. Dodatkowo Sąd miał na uwadze sytuację majątkową powódki, która legła u podstaw zwolnienia jej od kosztów sądowych w całości. Obciążanie jej obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego stronie pozwanej, gdy jej majątek objęty jest postępowaniem egzekucyjnym, byłoby nadmiernym i niemożliwym do udźwignięcia zobowiązaniem finansowym.